

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з

«Економічної теорії»

на тему:

«Вплив глобалізації на циклічність економічного
розвитку»

Студентки ІІ курсу ФБС-21 групи

Напряму підготовки фінанси та кредит

Драбик С. П.

Керівник: кандидат економічних наук, доцент Возьний К. З.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____

м. Тернопіль – 2016 р.

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Загальна характеристика циклічності розвитку ринкової економіки..	5
2. Глобалізація та її економічний вимір.	16
3. Аналіз впливу глобалізації на економічний розвиток.	20
4. Глобалізація і економічне зростання: від «економіки світу» до національних економік.	23
Висновок	28
Список використаної літератури	30

ВСТУП

На сучасному етапі головним завданням ринкової економіки є досягнення рівноваги. Макроекономічною рівновагою вважають економічну рівновагу на державному рівні, характерними рисами якої є пропорційність і врівноваження таких економічних процесів як попит і пропозиція, виробництво та споживання тощо. Проте економіка ніколи не може бути у рівноважному стані. Як ми вже знаємо існують певні недоліки, які час від часу виникають та зникають, змінюючи один одного. Головними наслідками макроекономічної нестабільності виступають такі негативні процеси як безробіття, інфляція, циклічність економічного розвитку.

Кожне із суспільств прагне до економічного піднесення. Зростання валового внутрішнього продукту, розширення виробництва, науково-технічний прогрес та покращення рівня життя суспільства – є основними цілями розвитку кожної держави. Але, на жаль, всесвітній досвід показує, що економіка розвивається нерівномірно: в ній період піднесення чергуються з періодом кризи, а економічне зростання – зі спадами у виробництві.

Циклічність включає в себе різні типи суспільного відносин: виробництво, зайнятість, доходи, ринки товарів, політику. Економічний цикл впливає на кожен із секторів економіки.

Актуальність моєї теми зосереджена у вивченні економічної циклічності, що є одне з найголовніших завдання ринкової економіки на сучасному етапі розвитку суспільства.

Метою роботи є проаналізувати циклічність економічного розвитку та коливання, які відбуваються в економіці України

Основні завдання роботи:

- Дати загальну характеристику циклічності розвитку ринкової економіки;
- дослідити основні причини виникнення циклічності в економіці;
- проаналізувати поняття сучасного економічний циклу та його

характерні ознаки;

- з'ясувати основні види економічних циклів;
- проаналізувати вплив глобалізації на економічний розвиток країни;
- запропонувати рекомендації щодо стабілізації економічних циклічних коливань в економіці України.

Об'єктом мого дослідження виступають самий економічний цикл та його фази.

Предметом дослідження є причини циклічного розвитку економіки та його наслідки для економіки країни.

Методами дослідження мого завдання є:

- теоретичний аналіз,
- аналіз статистичного та фактичного матеріалу,
- абстракція.

У роботі найбільшу увагу приділено причинам економічних циклів, причинам криз в економіці України, а також умовам подальшої стабілізації економіки країни.

Основне теоретичне значення мого дослідження є у тому, щоб засвоїти інформацію про цикли в економіці, їх види та фази, вплив глобалізації на ринкову економіку, причини розвитку циклічності в економіці. Одночасно з тим, практичне значення моєї роботи полягає у наявності конкретних та відповідних рекомендацій та заходів для стабілізації коливань циклічності для ринкової економіки в деяких країнах світу та економіки України, яка знаходиться на початковій стадії розвитку.

1. Загальна характеристика циклічності розвитку ринкової економіки.

У більшості країн світу ринкова економіка протягом останнього століття перебувала на стадії економічного зростання, разом з чим відбувалося підвищення рівня життя населення. Однак економіка цих країн розвивалася нерівномірно, а економічний розвиток мав хвилеподібний характер: стадія піднесення чергувалося зі спадом, інколи наставали економічні депресії з високим рівнем безробіттям.

Економічний цикл – це період підйомів і спадів реального валового внутрішнього продукту на фоні загальної тенденції до зростання, тобто це регулярні коливання рівня ділової активності.

Теоретичне осмислення природи циклічності почалося у ХХ столітті. До цього найбільшу увагу приділяли кризам, які періодично виникали, а не циклам. Український економіст М.І. Туган-Барановський створив три групи, об'єднавши теорії циклів у залежності від того, якими економічними процесами відомі економісти намагались пояснити причини виникнення циклічних коливань в економіці. До них належать теорії суспільного виробництва, обміну та розподілу (табл. 1.1).

З другої половини ХХ ст. науковий інтерес поживляється до моделей розвитку циклічності. А вже у ХХІ столітті цей інтерес уже активізувався: почались досліджуватися різноманітні фактори, які змушують економіку циклічно коливатися. Такими факторами виділяли різну реакцію сукупного попиту та сукупної пропозиції в часі на зміну рівня ціни, різну схильність до заощадження підприємців та найманих працівників, зміну величини автономного попиту тощо.

Таблиця 1.1

Класифікація теорій циклічних коливань за причинами їх виникнення

Теорії ХІХ ст.	Причини циклічних коливань	Автори теорій
1	2	3

Теорії суспільного виробництва	Неможливий збут однієї продукції залежить від незначного обсягу виробництва в інших галузях	Ж.Б. Сей
	Значні порушення пропорційності у виробництві	Д. Рікардо
	Землеробство зумовлює циклічні коливання у промисловому секторі	Дж. Вільсон
	Головна розбіжність капіталізму — між характером виробництва і приватно-капіталістичною формою привласнення, що проявляється у суперечностях між виробництвом і споживанням, між організацією праці в межах одної фабрики та анархією в межах всього виробництва	К. Маркс, Ф. Енгельс
Теорії обміну	Спекулятивні операції на товарному та грошовому ринках	М. Еванс, М. Вірт, К. Жугляр
Теорії розподілу	Бідність породжує недостатній попит і сприяє розвитку кризових явищ. Причина бідності виявляється в обмеженості ресурсів та в здатності людей стрімко розмножуватись	Т. Мальтус
	Нагромадження багатства та розширення виробництва не можуть пристосовуватись до швидких змін у попиті з належною швидкістю	С. де Сисмонді
	Зростання частки найманих працівників і зменшення частки капіталістів та підприємців спричиняє тенденцію до зменшення прибутку або пошуку його капіталом за межами кордону	Дж.С. Мілль

Екстернальні (зовнішні) теорії	Природні явища, війни, зміни у політичному та суспільному устрої держави, відкриття нових земель, зміни темпів приросту населення, міграція.	Визнають практично всі вчені Е. Хансен та ін., А. Пігу та ін.
Інтернальні (внутрішні) теорії	Розширення та згортання банківського кредиту, диспропорції між рухом заощадження та інвестиціями у галузі, а також між організацією виробництва в межах окремої фірми і неорганізованість всього національного виробництва	Ф. Хайєк, Л. Мізес та ін. Н. Хуотрі та ін. М.І. Туган-Барановський
Змішані теорії	На прикладі дитячої іграшки "конячки-гойдалки" показує вплив зовнішніх шоків, які можуть бути достатніми чи недостатніми за силою, щоб спричинити коливання іграшки (економічної системи); залежність коливань від подій на дворі	П. Самуельсон

Поль Самуельсон в своїй теорії поділяє на дві групи:

– Екстернальні теорії циклів – такі теорії, що пов’язують теорії циклів з зовнішніми чинниками, які не пов’язані з економікою, зокрема, політичні події, демографія, науково-технічний прогрес.

– Інтернальні теорії циклу досліджують причини ділового циклу механізмами самої економічної системи. Відповідно до цього розрізняють три основні причини виникнення економічних циклів:

- 1) пов’язані із причинами коливань чистих сукупних інвестицій;
- 2) цикли, які спричинені розвитком науково-технічного прогресу;
- 3) цикли, які через зміну пропозиції грошей в банківській сфері, спричинюють динаміку чистих інвестицій.

З розвитком ринкової економіки виділяють короткі та середні цикли. Найбільш помітними і відчутними є середні, тому вчені називають їх ще базисними циклами.

Згодом приходить період, коли стабілізуючі фактори починають

поступатися змінним. Чинники, які утримували економіку у спокійному стані змінюються, а коливання набувають все більших масштабів. На сьогоднішній день багато економістів приділяють цьому важливого значення, адже це є економічний процес, який здатний впливати на економіку багатьох країн.

Для цього явища характерні підйоми і спади, які періодично відбуваються в економіці, повторюючись з певним інтервалом часу і можуть тривати декілька років. В залежності від цього виділяють велику кількість циклічних коливань. Зокрема, найбільшу увагу приділяють таким:

- Цикли Китчина, які тривають 3 роки 4 місяці та відбуваються через коливання світових запасів золота;
- Цикли Жуглара, тривалість яких становить 7-11 років, пов'язані з оновленням активної частини основного капіталу;
- Цикли Кузнеца, терміном 18-25 років, зумовлені періодичними змінами житла, виробничих споруд,;
- Цикли Кондратьєва, тривалістю 45-55 років, можуть відбуватися під час оновлення основного капіталу промислової інфраструктури;
- Цикли Форрестора, тривалістю 200 років, пов'язані з використанням нових видів енергії і матеріалів;
- Цикли Тюфлера, терміном 1000-2000 років, зумовлені кардинальними змінами в людській цивілізації.

Характерною особливістю економічної циклічності є рух по спіралі, адже вона має форму прогресивного економічного розвитку. Кожна із фаз наступного циклу є вищою за показником рівня ділової активності, ніж та сама фаза попередніх циклів рис. 1.1 (Додаток А).

Рівень ділової активності у кожному з циклів періодично підіймається або спадає. Цикл має тенденцію до зростання, яка показує, що в однакових фазах сусідніх циклів рівень економічної активності змінюється: з кожним новим циклом він стає вищим.

Крім цього в науковій літературі виділяють класичні та сучасні економічні

цикли.

Відповідно до класичного економічного циклу виділяють чотири періоди:

1. Криза – це фаза економічного циклу, в якій обсяг національного виробництва скорочується на протязі не менше як двох кварталів поспіль. Це призводить до зменшення попиту на товари і послуга та утворення надлишку їх на ринку. Це в свою чергу спричиняє зниження виробництва та зростання безробіття населення. Разом з цим починають виникати різні негативні проблеми економічного характеру, зокрема зменшення рівня заробітної плати працівників і зниження цін, одночасне зростання ставки позичкового процента, зниження курсу цінних паперів, масове закриття фірм, підприємств та інші проблеми подібного характеру. Економічна криза спричиняє нестабільність та порушення рівноваги між попитом та пропозицією на ринку. Проте, цей процес може сприяти розвитку п позитивних сторін, наприклад відбувається стимул до оновлення зношених засобів виробництва. Завдяки перебігу кризи відбувається інтенсивний розвиток економіки.

1. Депресія (або застій) – це фаза економічного циклу, за якої обсяг виробництва і зайнятості досягають найнижчого рівня. Цей процес називають ще критичною точкою в економіці. Крім цього, ця фаза характеризується найбільшою кількістю банкрутств, дуже високою відсотковою ставкою, низьким попитом, поступовим зменшенням товарних запасів.

2. Пожвавлення – період для якого є притаманне поступове зростання зайнятості та обсягів виробництва. На цій фазі відбувається модернізація виробництва, оновлюється капітал, впроваджуються інновації з короткими термінами окупності, реалізовується попит, який був відкладений під час попереднього спаду. Більшість економістів зауважують, що на цій стадії темпи інфляції є незначними.

3. Піднесення(пік) – це найвища точка економічного підйому. У цьому періоді безробіття спадає до найнижчого рівня, відбувається залучення майже всіх наявних в країні матеріальних і трудових ресурсів у виробництво. На ринку посилюється конкуренція, яка призводить до зниження норми прибутку і

збільшення середніх термінів окупності. Часто на цій стадії спостерігаються високі темпи інфляції. Зростають потреби в довгострокових кредитуваннях із зниженням можливості погашення кредитів. Сукупність цих процесів призводить до «перегріву» економіки, через що згодом виникає дисбаланс, що створює умови до входження економіки у новий економічний цикл.

Ознаки економічної кризи:

—перевиробництво товарів порівняно з платоспроможним попитом на них;

—стрімке падіння обсягів виробництва;

—зниження цін;

—нестача вільних грошових коштів,

—необхідних для здійснення платежів платіжів;

—банкрутування підприємств;

—підвищення рівня безробіття;

—зменшення рівня заробітної плати;

—зниження обсягів прибутку;

—дезорганізація кредитної системи.

Характерні ознаки депресії:

—Застій у виробництві;

—низький рівень цін;

—незначні масштаби торгівлі;

—низька ставка позичкового відсотка;

—ліквідація товарного надлишку.

Ознаки фази пожвавлення:

—розширення обсягів виробництва;

—зростання цін;

—зростання норми прибутку;

—пожвавлення торгівлі;

—підвищення зайнятості.

Риси піднесення:

- високий рівень обсягів виробництва;
- швидкі темпи зростання зайнятості;
- підвищення заробітної плати;
- кредитна експансія;
- штучне стимулювання сукупного попиту;
- зростання пропозиції, яка з часом перевищує попит і створює умови для нової кризи.

Сучасна економічна наука виділяє дві фази економічного циклу:

Рецесія — це фаза економічного циклу, якій властиві падіння виробництва, що знаходиться між найвищою (бум) та найнижчою його точками (дном), і спад виробництва [20. с.115-121].

Для економічного циклу характерним є:

- самовідтворення;
- безперервність;
- хвилеподібний характер динаміки економічних показників.

Залежно від поведінки економічних величин на різних фазах економічного циклу виділяють такі показники:

- проциклічні – показники, які збільшуються на фазі піднесення і знижуються на фазі кризи. До них відносять реальний ВВП, обсяг продажів, обсяг імпорту, прибуток фірм, величина податкових надходжень, розмір сукупних доходів, обсяг трансфертних виплат;
- контрциклічні, які у фазі спаду збільшуються, а відповідно і у фазі підйому зменшуються. Це є обсяг безробіття, запаси підприємств);
- ациклічні – показники, які не мають циклічного характеру, а їх і величина не змінюється відповідно з фазами циклу. До них належать ставка податків, норма амортизації [10].

К. Маркс запровадив чотирифазну теорію структури структури циклу. Графічно це подається на рис. 1.2 (Додаток Б), де ОА — пряма, яка показує

розвиток виробництва за певний період; Q — обсяги самого виробництва; t — час; BC — ламана лінія, на якій зображено рух усіх фаз економічного циклу.

Для того, щоб стимулювати розширення інвестиційного сектору економіки на стадії спаду виділяють різні методи. Зокрема, збільшити державні витрати на закупівлю товарів для того, щоб компенсувати відсутність приватного попиту. З іншої сторони, держава може випустити в обіг додаткову суму коштів і тим самим зменшити норму відсоткової ставки. Крім цього, за рахунок регулювання ставок оподаткування можна збільшити виробничий і споживчий попит.

Найбільшу зацікавленість для західних економістів викликала концепція економічного зростання, рекомендації якої застосовувалися урядами багатьох країн з ринковою економікою. Головний чинник, який призводить до економічного зростання в цій теорії – це обсяг інвестицій. Тут важливу роль відіграють державні витрати, які можуть спричиняти зростання попиту і створення сприятливих умов для розвитку капіталовкладень. Найважливішими напрямками державних витрат, згідно цієї теорії є наукові дослідження, виробнича і соціальна інфраструктура.

В сучасних умовах концепція циклічності економіки є надзвичайно важливою. Для того, щоб запезпечити в країні економічне зростання на інноваційній основі використовують положення антициклічного регулювання. Теоритичне, емпіричне та еkleктичне трактування показують ефективний підход щодо визначення економічних циклів у залежності від чинників, механізму та емпіричної основи циклічних коливань ринкової економіки.

Важливим фактором, за допомогою якого здійснюється формування асиметричних бізнес-циклів є розвиток національно інноваційної системи. Держави з стрімким розвитком технології та наукових досліджень здатні подовжити тривалість економічного періоду відносно рецесій через збільшення рівня продуктивності праці, здатність швидко реагувати на відхилення ринкової кон'юнктури, створення запасу технологічної стійкості держав для усунення негативних наслідків нестабільності.

2. Глобалізація та її економічний вимір.

Процеси глобалізації у всьому світі спостерігається більше двох останніх десятиліть. Проте основна їх кількість зосереджена саме у XXI ст., які досить часто пов'язані з економічними процесами, що виникають у всьому світі. Вони викликали багато суперечок серед науковців різних галузей. Проблеми глобалізації та їх наслідки були описані в багатьох сучасних дослідженнях. Найбільшу увагу науковці приділяють науковці таким аспектам як глобальні зміни й безпека розвитку економічних та соціальних систем, геополітичні зміни сучасного суспільного середовища, еволюційний зміст міжнародних економічних відносин, співвідношення глобальних та національних чинників, міжнаціональна економічна безпека та інші. Але багато наукових питань є досі ще не до кінця обґрунтованими, і потребують подальших досліджень.

В сучасних умовах глобалізація призводить до зміни структури сучасного світу, в результаті чого це йде до форматування національної системи управління, змін у стратегії політичного й економічного розвитку. Це може породжувати світову взаємозалежність і є основою його функціонування. Коли ця взаємозалежність зростає, відбувається уніфікація й стандартизація умов та факторів розвитку певних держав, що визначає рівень розвитку країн світу. Саме завдяки їм відбувається об'єднання у глобальні структури. Процеси, які виникають на глобальному рівні здатні задіяти економіку ледь не кожної країни.

Протистояти такому глобалізаційному виклику може лише та країна, яка створює свою геополітичну стратегію розвитку, має розвинену систему управління, оберігає суверенітет, знається в глобальних проблемах, а найважливіше - здатна ефективно управляти економічними механізмами та впливати на них. До таких механізмів часто відносять і циклічність.

Винятком з цього може бути обґрунтування глобалізаційних процесів з точки зору нового типу розвитку. Це передбачає відкриття нових тенденцій, за рахунок яких буде розвиватись надалі світ впродовж майбутніх декількох

десятиліть, і тому дуже важливо, щоб кожна країна у світі змогла увійти в глобальний простір незалежно від свого рівня розвитку. В іншому випадку це може призвести до глобальної ізоляції, яка в більшості випадків провокує економічну, політичну та соціальну деградацію.

Такий стан справ демонструє конфліктність економічних, політичних й соціальних інтересів і має місце на національному, глобальному чи регіональному рівнях. Багато вчених обґрунтували це явище як масштабний процес розширення зв'язку між суспільством, країнами, людьми, що завдяки досягненню НТП.

Інші вкладають у це поняття більш вузьке розуміння, трактуючи її як вестернізацію, пов'язану з процесами постіндустріалізації. Треті пропонують ще більш вузьке трактування: "економічна глобалізація з рисами американоцентризму". Кожна думка має право на існування. І в кожній з них відбивається та чи інша межа реальності.[6, с. 43].

Разом з цим існують спільні думки на рахунок цього. Не має фактів щоб заперечувати, що глобалізація здатна максимізувати економічну, наукову, технічну та навіть культурну взаємодію різних народів незалежно від їх цивілізаційного приналежання, рівня особистого розвитку і місця існування. Безперечно, що цей взаємозв'язок в основному пов'язаний з НТП, а найбільше з розвитком комунікативних та інформаційних засобів. Участь країн у вирішенні глобальних проблем є важливим чинником розвитку самої держави та її народу.

При таких умовах відбувається створення єдиного взаємопов'язаного світу, в якому чинники глобального порядку сприяють на них перетворювальний вплив. Глобалізація в такому випадку отримує власну логіку і з кожним разом більше впливає внутрішній розвиток різних держав. Стандартний варіант визначення може бути такий: сучасні глобалізаційні процеси зумовлюють оновлення як національних правових систем, так і всієї міжнародної системи в цілому. При цьому зміни, що відбуваються, призводять до не тільки позитивних, але й негативних наслідків.

Глобалізаційні зміни можуть спричинити негативні наслідки. Для того, щоб їх уникнути потрібно забезпечувати гармонійний розвиток національних правових систем держав у мінливих умовах, шляхом урівноваження за рахунок дії стабілізуючої функції принципів міжнародного права. Зростаюча тенденція до міжнародно-правової глобалізації сприяє появі нових принципів і норм права, встановлення яких раніше відносилось до сфери внутрішніх справ суверенних держав [3, с. 18].

Це може оновити державно-правову систему всіх членів світового товариства в контексті сучасних загальноновизначених стандартів міжнародного права принцип невтручання у внутрішні справи держав поступово еволюціонує в напрямку більшої відкритості та «кооперативності». Дотримання прав людини перестає бути виключно внутрішньою справою держав. Забезпечення базових принципів суверенітету і територіальної цілісності держав зберігає своє основне значення.

Глобальний порядок включає в себе важливу складову, яка його практично формує. Мова йде про соціальну справедливість. Це поняття характеризується принципом справедливості, набуваючи своєрідного обов'язку розвинутих держав об'єднання фінансових, технологічних, інтелектуальних зусиль з метою розв'язання глобальних проблем світу. Цей термін не просто характеризує правильність глобального порядку, але і є важливим фактором формування розвитку самої країни.

Отже, глобалізація, як об'єктивно існуюче явище сучасного світу, не може, як і інші світові процеси, здійснюватись лише за умов позитивного впливу. Однак, як свідчить історія людства, навіть негативні прояви розвитку людської цивілізації, ставали причиною наступного позитивного правового прогресу. Зокрема, світові війни стали причиною та наслідком закріплення основних правил (принципів) мирного співіснування людства. [4, с. 194].

На сучасному етапі розвитку міжнародно-правове регулювання вимагає якісно нових начал, які б відповідали тенденціям сучасного цивілізаційного етапу розвитку. Закріплені десять основних принципів міжнародного права на

сьогодні вже не задовольняють потреби регулювання сучасних міжнародно-правових відносин, адже значна кількість відносин, що були предметом суто національного права, сьогодні стають предметом міжнародно-правового регулювання[2, с. 15].

Крім того, на нашу думку, військові питання сьогодні постають, як засіб підтримання глобального миру, а до основних принципів міжнародного права вже сьогодні можна віднести принципи захисту прав людини, екологічної та природо охоронної безпеки.

Закріплення та забезпечення невпинно зростаючих глобальних правовідносин вимагає випереджаючого міжнародно-правового регулювання та забезпечення його на національному рівні, на основі універсальних основоположних норм міжнародного права, якими повинні стати оновлені основні принципи міжнародного права[1, с. 87].

Таким чином, хоча дослідження даної проблематики й представлене великою кількістю теоретично-методологічних та практико-прикладних досліджень, все одно її крім аспекти лишаються малодослідженими.

Безперервна тенденція до зростання міжнародної та правової глобалізації сприяє появі інших норм та принципів права, встановлення яких спочатку відносилось до сфери внутрішньої політики у суверенних державах. Цей чинник значно оновлює державно-правову систему країн-членів світового товариства у контексті теперішніх загально визначених стандартів.

3. Аналіз впливу глобалізації на економічний розвиток.

Глобалізація є об'єктивним процесом планетарного масштабу, який має прогресивні і негативні наслідки. До позитивних ми можемо віднести: поширення нових інформаційних технологій та пов'язаних з ними переваг (скорочення часу і витрат на трансакції, поліпшення умов праці та життя); перехід на ресурсозаощаджуючі технології; посилення уваги до важливих проблем людства та інші.

Однак, глобалізацію економіки вважають не просто вигоду від зростання участі країн в світовому економічному процесі, але й високу імовірність втрат, зростання ризиків. За допомогою глобалізації країни стають не тільки взаємозалежними з причин формування системи міжнародного інтегрованого виробництва, зростання обсягів світової торгівлі та потоків іноземних інвестицій, інтенсифікації руху технологічних нововведень тощо, але й більш вразливими щодо негативного впливу світових господарських зв'язків. Світова практика доводить, що вигаш від глобалізації розподіляється далеко не рівномірно між країнами та суб'єктами економічної діяльності.

Проте, існують і негативні явища глобалізації, які ведуть за собою негативні наслідки. До них належать: посилення нерівномірності розвитку країн світу; нав'язування сильними країнами своєї волі, нераціональної структури господарства, політичної та економічної залежності.

За допомогою глобалізації формуються умови для виграшу, але головною проблемою є те, що не кожна країна, яка бере участь у процесі глобалізації, може ефективно використати ці можливості. Дійсно, найбільшу вигоду від фінансової інтеграції та глобалізації отримують заможні індивіди або країни з високим рівнем доходів та розвинутими фінансовими системами. Таким чином, основним негативним наслідком глобалізації є диспропорції у світовій економіці, тобто поглиблення нерівномірності розвитку країн світу. Слабка економічна політика ряду країн, що розвиваються, не дає змоги їм активно брати участь у світогосподарській діяльності, що позбавляє ці країни можливості скористатись перевагами інтеграції у світове господарство.

Протекціонізм та замкнутість національних економік не тільки не здатні вирішити проблему, але й призводять до її загострення.

Вирішити проблему нерівномірного впливу результатів глобалізації на національні економіки можливо шляхом розподілу переваг від неї всередині країн та між ними. Ці питання повинен вирішувати міжнародний інститут на базі глобального співробітництва. Оскільки бідні країни не мають жодного шансу конкурувати в глобальному середовищі, вони потребують допомоги на початковому етапі. Тому багаті країни та міжнародні організації повинні дотримуватись своїх зобов'язань та зміцнити підтримку країн, що розвиваються.

Інша проблема глобалізації викликає занепокоєння деяких країн, уряди яких можуть дещо втратити контроль над економічними процесами, які відбуваються в країні. Це обумовлене зростанням потужності сильних країн, багатонаціональних та глобальних корпорацій та міжнародних організацій, які справляють вплив на слабкі держави, поступово отримуючи контроль над їх економічним розвитком. У такому випадку глобалізація сприяє зростанню та зміцненню сильних держав та організацій і ще більше ускладнює економічне становище країн, що перебувають на стадії становлення ринкової економіки.

До негативних наслідків процесу глобалізації належать підвищення нестійкості та нестабільності економіки. Економічна нестабільність зазвичай пов'язана з проблемами фінансово-бюджетної стабілізації та зниженням інфляції. Результатом нестійкості економічного розвитку є непередбаченість та не прогнозованість тенденцій розвитку господарського життя через коливання основних макроекономічних показників. Зростання невизначеності скорочує надходження іноземного капіталу в країну та зумовлює його вилучення з економіки [34, с. 27-28].

Проблема глобальної нестабільності в економіці, викликана поширенням процесів глобалізації, пояснюється зростанням взаємозалежності національних економік на світовому рівні. Тому економічні коливання або кризи в одній країні можуть мати регіональні або глобальні наслідки. Тобто причини

підвищення нестабільності економіки можна пояснити кореляцією між ступенем взаємопов'язаності параметрів складної системи та ступенем її нестійкості. Ученими-біологами було встановлено, що зростання ступеня взаємодії параметрів складної системи веде до різкого збільшення ступеня її нестабільності. Такий висновок є справжнім і для світової економічної системи, про що свідчить світова практика господарювання.

Аналіз такої ситуації доводить, що економіки постраждалих країн були дійсно достатньо інтегрованими у світову економічну систему, але розвиток внутрішніх фінансових ринків та механізмів їх захисту був дуже слабким. Крім того, кожна країна має свої темпи розвитку, свій шлях до стабілізації та свої національні особливості, які необхідно враховувати при формуванні фінансової та економічної системи. Застосовувати тут досвід західних розвинутих країн є недоречним, що може мати фатальні наслідки для приймаючих економік. Так і сталося з південноазіатськими країнами.

4. Глобалізація і економічне зростання: від «економіки світу» до національних економік.

Коли розглядають глобалізацію як процес економісти здебільшого виділяють три її етапи. Перший етап сформований ще до кінця XIX століття, коли вже існував глобальний ринок товарів і капіталу у рамках Великобританії.

Другий етап глобалізації відноситься до періоду після Другої світової війни. 1945-1975 роки ознаменувалися відновленням і модернізацією довоєнного потенціалу світової економіки, деколонізацією та формуванням нового світового порядку.

Сучасний етап глобалізації характеризується багатьма відмінностями порівняно з двома попередніми етапами.

До головних ознак глобалізації сучасного етапу відносять:

- взаємозалежність національної економіки та її взаємопроникнення;
- інтернаціоналізація світової економіки під впливом поглиблення міжнародного поділу праці;
- послаблення можливостей національних держав щодо формування незалежної економічної політики;
- становлення єдиної системи зв'язків і нової конфігурації світової економіки;

На сцену світового економічного життя висуваються нові дійові особи, які нині є головними суб'єктами світових господарських процесів.

Такими суб'єктами є:

- міжнародні організації (МВФ, Світовий банк, МОП, СОТ);
- країни "великої сімки";
- багатонаціональні корпорації;
- великі міста.

Економіка глобалізується внаслідок виникнення нових форм конкуренції, коли дедалі більше суб'єктів світових господарських зв'язків не мають певної державної належності.

Крім того, глобалізація може сприяти вільному і широкому розповсюдженню капіталів, зростанню зарубіжних інвестицій, розширенню можливостей для розвитку інфраструктури, полегшенню контактів між людьми різних країн.

Позитивні наслідки глобалізації здійснюють значний вплив на світовий економічний розвиток та прискорюють його. До таких позитивних наслідків можна віднести:

- більш ефективний розподіл ресурсів, який призводить до підвищення середнього рівня життя населення;
- можливість економії на масштабах виробництва, скорочення витрат та економічного зростання;
- стимулювання розвитку нових технологій та доступу до них більшого числа країн;
- загострення міжнародної конкуренції, що сприяє підвищенню якості споживання;
- мобілізація значних обсягів фінансових ресурсів як інвестицій;
- створення умов для вирішення загальних проблем людства (екологія, боротьба з голодом та ін.);
- вільна торгівля на взаємовигідній основі [26, с. 39].

Однак глобалізація несе з собою не тільки переваги, а й недоліки, негативні наслідки і потенційні проблеми. Вона супроводжується:

- взаємозалежністю фінансових ринків;
- зростанням спекулятивних валютних потоків між державами і вторинних фінансових ринків;
- станом платіжної і торгівельної розбалансованості, що у сукупності значно обмежують можливість формулювання незалежної макроекономічної політики на національних рівнях.

Таким чином, і досі не зрозуміло, що ж у кінцевому рахунку глобалізація несе країнам – загрозу чи нові можливості? Позитивний чи негативний вплив від глобалізації залежить від рівня розвитку національної економіки країни.

Дійсно, глобалізація економічної діяльності є однією з головних тенденцій в розвитку сучасного світу, що значно впливає не лише на економічне життя, але й тягне за собою політичні (внутрішні і міжнародні), соціальні і навіть культурно-цивілізаційні наслідки. Ці наслідки все більше відчують на собі практично всі країни і серед них, звичайно, Україна, яка цілком усвідомлено, активно і цілеспрямовано рухається в напрямку інтеграції в світову економіку.

Так як Україна не може уникнути втягнення у глобалізаційні процеси, тому політичну та економічну політику держави треба формувати відповідно до факторів розвитку глобалізації, аби знешкодити можливі негативні наслідки та максимізувати вигоди від процесу глобалізації. Тому що Україна поступово інтегрується до міжнародних організацій та ринків і наслідки глобалізаційних процесів стають дедалі відчутнішими для української економіки.

Тому аналіз цього всесвітнього процесу має не лише теоретичне, але і суто практичне, надзвичайно важливе значення для України, для її зовнішньоекономічної, а в більш широкому значенні – всієї економічної політики.

ВИСНОВКИ

Таким чином, можна зробити висновок, що глобалізація веде за собою зростання конкуренції у світовому масштабі, викликає поглиблення спеціалізації та поділу праці із властивими їм наслідками – зростанням продуктивності праці та скороченням витрат. Глобалізація активно впливає на всі аспекти економічного розвитку. Особливої уваги заслуговує вплив на національний ринок праці.

Активний розвиток міжнародних ринків праці є наслідком, але водночас і чинником процесів глобалізації, наростання взаємопов'язаності й відкритості національних економік, інтернаціоналізації капіталу та виробництва. Тому дослідження проблематики тенденцій зайнятості та розвитку ринків праці є не тільки актуальним, але й вельми значущим з позицій регулювання.

Вплив економічної глобалізації на ринок праці відстежується через такі показники, як склад і структуру робочих місць, їх динаміку, якісні характеристики робочої сили та її мобільність.

Україна нині втягнута в процес формування глобального ринку праці через міграційні потоки, що набувають динаміки. Позитивними результатами трудової міграції для ринку праці України можна вважати послаблення тиску на внутрішній ринок праці, збільшення валютних надходжень в Україну від співвітчизників, що працюють за кордоном; освоєння за кордоном нових технологій, передових методів організації праці, що сприяє запровадженню їх в Україні; залучення закордонних спеціалістів для виконання унікальних і складних видів робіт у випадку нестачі спеціалістів на національному ринку праці тощо.

Попри позитивні сторони, мають місце і негативні наслідки трудової міграції для ринку праці України: погіршення якості робочої сили через відтік за кордон висококваліфікованих трудових ресурсів; втрата українськими працівниками професійних навичок під час еміграції; зниження розмірів заробітної плати працівників певних галузей економіки в Україні через

готовність більшості іммігрантів одержувати нижчу заробітну плату; зростання неформальної зайнятості в Україні через імміграцію.

Отже, втягнення України до глобалізаційного процесу – це суттєвий мотив для прискорення системних реформ у країні, зокрема структурної перебудови економіки, що дасть змогу певною мірою протистояти негативним наслідкам глобалізації. Створення умов для збереження та відтворення висококваліфікованої робочої сили, здатної ефективно функціонувати в умовах глобалізаційних процесів, інноваційного виробництва, дасть змогу сформувати стабільний та конкурентоспроможний ринок праці та економіку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНІ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про державну програму економічного і соціального розвитку України на 2016 рік»: за станом на 21.01.2016 р./ Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102278.html .
2. Постанова Верховної Ради Української РСР «Про програму надзвичайних заходів щодо стабілізації економіки України та виходу її з кризового стану» за станом на 03.07.1991 р./ Верховної Ради Української РСР. – Офіц. Вид. –
Режим доступу: <http://ukraine.uapravo.net/data2008/base65/ukr65597.htm> .
3. Базилінська О.Я., Макроекономічна нестабільність: цикли ділової активності, безробіття, інфляція: навч. посібник / О.Я. Базилінська. - К.:ЦУЛ, 2010. - С.47-76.
4. Базилевич В.Д. Макроекономіка: навч. пос./ В.Д. Базилевич, Л.О. Баластрик. – К.: Атіка, 2013. – С. 149-170.
5. Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія: підр./ В.Д. Базилевич. - К.: Знання, 2014. – С. 401-405.
6. Башнянин Г.І. Політична економія: Навч. пос./ Г.І. Башнянин. - Львів: Новий світ, 2011. – С. 442-455.
7. Бельчук А.І. Майбутнє глобалізації та міжцивілізаційні відносини. / / Зовнішньоекономічний бюлетень. - 2004 - № 7. - С. 13-17.
8. Будаговська С. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник у 2-х ч./ С. Будаговської. – К.: Основи, 2015. – С. 244-247.
9. Буряк П.Ю. Макроекономіка: Навч. пос./ П. Ю. Буряк. – Львів: ІНТЕРЕКО, 2011. – С. 89-106.
10. Дзюбик С.Д. Основи економічної теорії: Навч. посіб./ С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. - К.: Знання, 2009. - 481 с.
11. Ватаманюк З. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка: Навчальний посібник / З. Ватаманюк, С. Панчишин. – К.: Видавничий дім Альтернативи, 2010. – с. 259-266.

12. Елянов А.Я. Глобалізація і наздоганяючий розвиток. // Світова економіка і міжнародні економічні відносини. - 2004 - № 1. - С. 3-16.
13. Злупко С.М. Історія економічної теорії: Підручник. – 2-ге вид., випр. і доп./ С.М. Злупко. – К.: Знання, 2015. – с. 516-523.
14. Кондратьев Н.Д. Проблемы экономической динамики./ Н.Д. Кондратьев. – М.: Экономика, 2015. – С. 45-62.
15. Круш П.В. Основи макроекономіки: матеріали для вивчення курсу та підготовки до практичних занять: Навч. пос./ П.В. Круш, С.О. Тульчинська. – К.: Видавництво «Політехніка», 2004. – С. 38-44.
16. Малиш Н.А. Макроекономіка: Навч. пос./ Н.А. Малиш. – К.: МАУП, 2003. – С. 33-47.
17. Медведєв В.А. Глобалізація економіки: тенденції і протиріччя. // Світова економіка і міжнародні відносини. - 2004 - № 2. - С. 41
18. Мочерний С.В. Економічна теорія: Підручник./ С.В. Мочерний, М.В. Довбенко. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2004. – с. 463-476.
19. Паньчишин С.М. Макроекономіка: навч. пос./ С.М. Паньчишин. – К.: Либідь, 2010. – С. 296-307.
20. Поповенко Н.С. Макроекономіка: Уч. пос./ Н.С. Поповенко, Э. Н. Забарная, П.С. Маковеев. – Одесса: ОГПУ, 2001. – С. 91-107.
21. Старченко В.Д. Макроекономіка: Опорний конспект лекцій./ В.Д. Старченко. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – С. 42-46.
22. Чистилін Д. Про хвильову природу економічних циклів: Навч. пос./
23. Економічні цикли та динаміка основних макроекономічних показників. Сучасна теорія циклів [Електронний ресурс]/ Бібліотека онлайн. О. П. Небава. –
 Режим доступу: <http://readbookz.com/book/42/1845.html>.
24. Структурні диспропорції в економіці України (за даними таблиць «витрати-випуск» за 2001-2008 р.) [Електронний ресурс]/Міністерство економіки України. Офіційний сайт. – Режим доступу:
http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/hidden?cat_id=159751

25. Державний борг [Електронний ресурс]/ Міністерство фінансів.
Офіційний сайт. - Режим доступу:

http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=198378

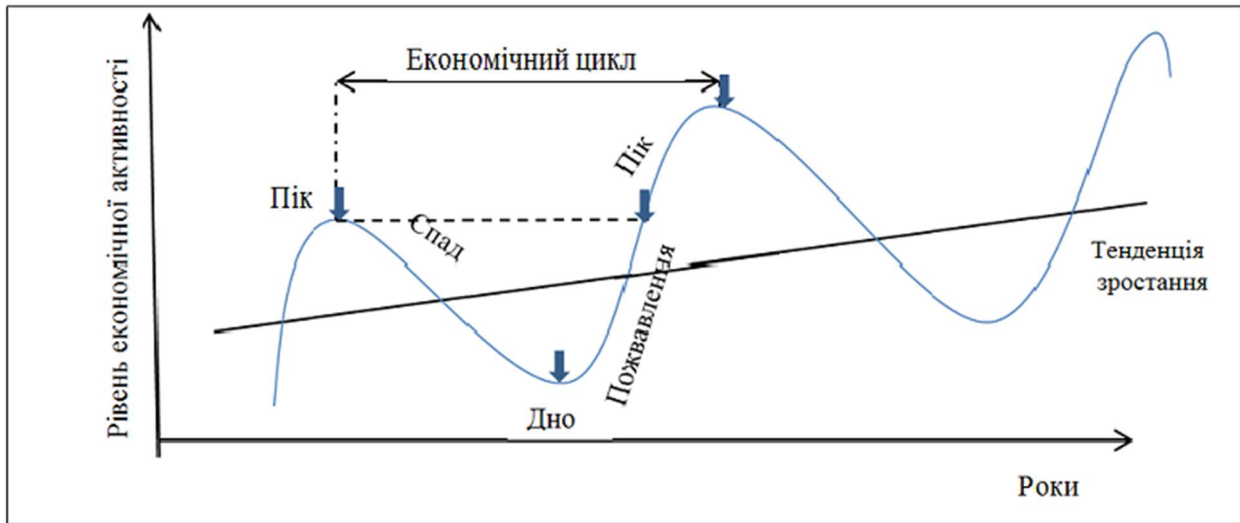

Рис. 1.1 Модель економічного циклу

Додаток Б

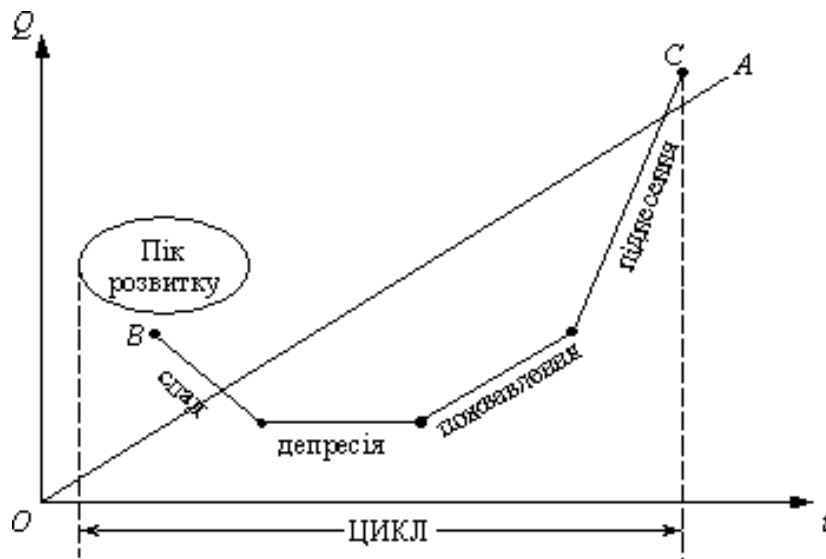

Рис. 1.2. Фази економічного циклу